

Motion till riksdagen 2008/09:Ub597

av Marie Granlund m.fl. (s)

Konfessionella friskolor

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att all undervisning oavsett huvudman ska vara icke-konfessionell och baseras på vetenskaplig grund.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Skolverket bör få i uppdrag att göra en helhetsbedömning av huvudmannens "förutsättningar" att leva upp till skollagen och nationella styrdokument.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Skolverkets beslut om "återkallande av godkännande av enskild huvudman" kompletteras med att "beslutet får förordnas att gälla omedelbart".

Motivering

Alla barn har rätt till en objektiv och allsidig undervisning. Den gemensamma värdegrunden ska vara basen i den svenska skolan. Vi socialdemokrater vill införa en kunskapsgaranti som innebär att all undervisning vilar på vetenskaplig grund. Den tidigare socialdemokratiska regeringen förberedde lagändringar i skollagen för att åstadkomma detta. Detta arbete har stoppats i malpåse.

Frågan är angelägen. Sommaren 2007 fick Plymouthbröderna mot Skolverkets förslag rätt att starta skola. Det är en religiös sekt som förespråkar mannens överordning över kvinnan. Sektens medlemmar får inte äta tillsammans med personer utanför församlingen. Andra exempel uppmärksammade av medierna, visar att Andreasgymnasiet i Stockholm lär ut att homosexualitet är synd. Flera avhoppare från religiösa sekter berättar om hur det verkligen går till och hur man anpassar sig när Skolinspektionen kommer på besök. Antalet konfessionella friskolor har också växt kraftigt. Läsåret 2007/08 hade

Fel! Okänt namn på

drygt en tiondel av landets 635 friskolor konfessionell inriktning eller huvudman.

Alla elever måste ha rätt till en objektiv och allsidig undervisning. Skolverket måste ges ansvaret att göra en helhetsbedömning av huvudmannens förutsättningar att leva upp till lagens krav på kvalitet, huvudmannens förutsättningar att i praktiken följa de allmänna målen och värdegrunden som gäller för det offentliga skolväsendet. Skolor som inte lever upp till kraven ska ytterst kunna få tillståndet indraget med omedelbar verkan. Skolverket måste få ökad insyn och befogenheter att agera när de upptäcker brister. Nedan utvecklar vi vårt resonemang.

Icke-konfessionell undervisning

I debatten höjs röster för ett totalförbud mot konfessionella friskolor. Detta är inte förenligt med Europakonventionen och vore heller inte lämpligt. Vi anser i stället att det bör slås fast att all undervisning ska vara icke-konfessionell oavsett huvudman. Skollagen måste skärpas. Vi vill införa en kunskapsgaranti som innebär att all undervisning ska vila på vetenskaplig grund.

En sådan tydlig formulering i lagen torde också göra Skolverkets tillsyn betydligt enklare. I dag får ju enligt lagen en fristående skola ha en ”konfessionell inriktning” så länge som de till innehåll ”väsentligt svarar mot det offentliga skolväsendet” och följer ”allmänna mål och värdegrund”. Detta har skapat tolkningsmöjligheter som i praktiken gjort tillsynen tandlös.

Skärp kraven för att bli godkänd

Dagens skollag ger i praktiken Skolverket små möjligheter att säga nej till exempelvis samfund som Plymouthbröderna att starta friskola.

Så länge huvudmannen intygar att de kommer att följa de ”allmänna målen och värdegrunden” och att innehåll i allt ”väsentligt svarar mot det offentliga skolväsendet” måste Skolverket godkänna ansökan. När Skolverket säger nej handlar det nästan uteslutande om mer formella brister, som att kvaliteten kan ifrågasättas om rektor inte har utbildning och erfarenhet eller att elevantalet är för litet (i dag krävs minst 20 elever).

I fallet Plymouthbröderna valde Skolverket ändå att säga nej, vilket länsrätten senare underkände. Vi vill i stället ge Skolverket ansvaret för att göra en helhetsbedömning av huvudmannens ”förutsättningar”. Det ska innefatta både förutsättningarna att leva upp till lagens krav på kvalitet och huvudmannens ”förutsättningar att i praktiken följa de allmänna målen och värdegrunden” som gäller för det offentliga skolväsendet. Skolverket kan då granska exempelvis ett trossamfunds stadgar och dess verksamhet och konstatera att de inte bedömer det trovärdigt att denna huvudman kommer att kunna leva upp till kraven.

Fel! Okänt namn på

Vid ett överklagande skulle domstolen då få pröva om Skolverket haft tillräckligt underbyggda fakta för sitt beslut i stället för som i dag i huvudsak bara granska om huvudmannens ansökan varit korrekt skriven.

Möjlighet att dra in tillstånd med omedelbar verkan

Dagens bestämmelser om överklagande innebär i praktiken att även uppenbar misskötsel av en skola eller allvarliga förseelser mot enskilda elever kan fortgå utan att Skolverket kan ingripa så länge det är föremål för rättslig prövning. Detta tycker vi socialdemokrater är helt orimligt.

Skolverket har också sedan flera år krävt att lagens ska ändras så att "ett återkallande av ett godkännande ska kunna gälla omedelbart". Det innebär att skolan måste stängas i avvaktan på att Skolverkets beslut om att dra in tillståndet prövas rättsligt.

Det är en enkel lagändring som innebär att dagens bestämmelse om rätt att överklaga Skolverkets beslut om "återkallande av godkännande av enskild huvudman" kompletteras med att "beslutet får förordnas att gälla omedelbart". I en författningskommentar kan sedan utvecklas i vilka fall det är rimligt att Skolverket utnyttjar denna möjlighet. Det bör givetvis gälla "i fall då det kan föreligga fara för elevers liv och hälsa" men också i andra fall då "bristerna i verksamheten är sådana att det inte längre kan anses lämpligt med en offentlig finansiering".

Stockholm den 2 oktober 2008

Marie Granlund (s)

Mikael Damberg (s)

Louise Malmström (s)

Thomas Strand (s)

Roland Bäckman (s)

Agneta Lundberg (s)

Peter Hultqvist (s)

Caroline Helmersson-Olsson (s)